

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola
(Prof. Dr. Halász Gábor, egyetemi tanár)
Pedagógiatörténeti Doktori Program
(Prof. Dr. Németh András, egyetemi tanár)

Valentné Albert Éva

ISKOLAI NARRATÍVUMOK SACRÉ COEUR NÖVENDEKEK
ÉLETTÖRTÉNETÉBEN

Doktori (PhD) tézisei

Témavezető: Prof. Dr. Boreczky Ágnes, professor emerita

Budapest

2019

I. A kutatás célja

A katolikus neveléssel foglalkozó szakirodalomban kevés szó esik a Szent Szív Társaság (röviden Sacré Coeur) iskoláiról. Kivétel ez alól *Rébay Magdolna* 2002-ben megjelent tanulmánya, melyben a szerző kronologikus sorrendben mutatja be a rend történetén kívül az iskolák történetét is. Elsődleges forrásokra támaszkodó munkája fontos előzménye kutatásomnak.

A kronologikus iskolatörténeti megközelítést kiegészítve 1. az egykori növendékek iskolai *narratívumain* keresztül a személyes nézőpontok feltárásával, 2. a növendékek családi hátterére vonatkozó *adatok* elemzésével és 3. néhány egyedi taneszköz, az iskola *épített és természetes környezetének*, valamint a bújócska egy csak itt játszott speciális *játékmódozatának* megismerésével kívántam sokréteggű, árnyalt képet kapni a rend budapesti iskoláiról és növendékeiről.

A kutatás célja tehát az volt, hogy feltárja

- az iskola tanulóinak társadalmi összetételét és családi hátterét,
- az iskola szellemi légkörét és az infrastrukturális környezetet,
- az egykori diákok iskolával kapcsolatos élményeit és azok lenyomatait a diákok, és/vagy a család többgenerációs emlékezetében, identitásában, valamint
- a jellegzetes élettörténeteket, és az iskola hatását az egykori növendékek életútjára.

A fontosabb kutatási kérdéseket a következőképpen fogalmaztam meg:

- Kik jártak a Sacré Coeur iskoláiba? Milyen társadalmi csoportokból, milyen családokból jöttek, azaz kik voltak az iskola felhasználói?

- A családi normák, vezérfonalak és az iskolai normák mennyire voltak összhangban?
 - Hogyan élték meg az egykori diákok az ott töltött éveket?
 - Milyen nyomokat hagyott a Sacré Coeur szerzetesrend iskolája egy-egy volt diákja, és/vagy a család emlékezetében, akár több generáción keresztül?
 - Vannak-e olyan jellegzetes életpályák, élettörténetek melyekben az iskola hatása nyomon követhető?
 - Léteznek-e, és ha igen, melyek „a csoport kollektív emlékezetében őrzött közös elbeszélések”¹? Milyen identitásformáló hatásuk van?
 - Nyújtott-e többletet az iskola a tantárgyak tartalmát illetően? Milyen környezet vette körül a növendékeket lelki, szellemi és fizikai értelemben?
 - Léteztek egyedi taneszközök a Sacré Coeurben, különös tekintettel az iskolában játszott egyedi játéokra, és az iskola épített, valamint természetes környezetére?
- és végül
- Milyen ma egy Sacré Coeur iskola?

¹ (Pataki, 2001, 249. o.),

II. A kutatás módszerei, a dolgozat szerkezete

Annak bemutatására, hogy hogyan találkozott a *katolikus egyház hazai meggyöngülő pozíciójára válaszlépésnek szánt iskolaállítási szándék, valamint a nőnevelés egyre fontosabbá váló kérdése a Sacré Coeur rend terjeszkedési törekvéseivel*, összefoglalom a felekezeti oktatás szerepét a magyar iskolarendszer alakulásában különböző irodalmak (*Mészáros, 2000; Fénelon, 1687/1936; Pukánszky, 2006; Németh, 1988, 2000; Puskely, 1990; Rébay, 2002; Szabó, 2012; Molnár, 1885; Tóth, 1904, Kollega, 1996-2000* etc.) és elsődleges források segítségével. Kitérek a nőnevelés hazai intézményes kereteire is a rend letelepedésének idején, valamint részletesen foglalkozom a Szent Ignác-i lelkiségű rend alapításával és a lelkiség korábbi megjelenésével.

1800. november 21-én Madeleine Sophie Barat (1779-1865) megalapította (Joseph Desiré Varin jezsuita atya segítségével) a Szent Szív Társaságot avagy Sacré Coeurt. Az alapítónőt az 1925-ben szentté avatták. Az alapításban fontos szerepet játszott Joseph Desiré Varin egykori jezsuita szerzetes is. (*Rébay, 2002. 164. o.*). A francia forradalom befejezését követően, a jezsuita rend nem működhetett sehol a világon az 1773-ban kiadott pápai bulla szerint. (*Puskely, 1990. 196. o.*) A Szent Szív Társaság cselekvő és szemlélődő. A társaság a jezsuitákhoz hasonlóan tanít és térít. Ugyanúgy üldöztetések közepette működik, mint a jezsuiták.

A Sacré Coeur azaz Szent Szív Társaság célja az 1815-ben megfogalmazott ún. Régi Konstitúció (rendi szabályzat) ² 4. § szerint:

„Jézus Szent Szívének megdicsőítése tagjainak üdvösségre és tökéletességre való törekvése által, azoknak az erényeknek

²(Az 1815-ös Konstitúciót 1826 december 26-án fogadták el.) Az angol nyelvű Régi Konstitúció a szövegforrás, mely a rend tulajdonát képezi.

követésén keresztül, amelyeknek középpontja és példája az Isteni Szív, arra vannak felszentelve, – amennyire ez nőknek lehetséges –, hogy mások megszentelődéséért munkálkodjanak, amely Jézus Szívének legdrágább vágya.”

Eszközök a fenti cél eléréséhez (az ún. régi Konstitúció 6.§ szerint):

- ”a bentlakó gyermekek nevelése
- a bejáró szegény gyermekek ingyenes oktatása
- lelkigyakorlatok szervezése világiak számára
- világiakkal való kapcsolattartás”

A rend Budapesten, az akkori VII. kerületben, az István úton (ma Ajtósi Dürer sor) alapította az első iskolát 1883-ban. Majd 1917-ben a VIII. kerületi Mikszáth Kálmán téren is új zárdát nyitott leánygimnáziummal és internátussal. (Stuart, 1925)

Az Ajtósi Dürer soron levő iskolatömbben egyebek között elemi, belső iskola (bentlakásos, tandíjas) 1946-ig, és elemi külső (ingyenes) iskola működött 1931-ig. Valamint felsőbb leányiskola 1884-1897-ig, melyet az 1936-ig működő leány polgári iskola váltott föl. Közben 1914-től-1917-ig működött ehelyütt Budapest első katolikus gimnáziuma, mely aztán Sophianum néven átköltözött a Mikszáth térre, itt is folyt elemi oktatás is. 1936-tól az Ajtósi Dürer soron is megnyílik a gimnázium Philippineum néven. Ugyanitt működött a Nyelvmesternői tanfolyam 1924-25. tanévtől 1939-40-ig, majd ezt követően Nyelvmesternőképző 1940-1948-ig. Az elemi iskolákat és a gimnáziumok alsóbb évfolyamait érintve 1946-tól a nyolcosztályos általános iskola és a négyosztályos gimnázium felváltotta a 4 év elemi - 8 év gimnázium szerkezetet.

Az iskolákat 1948-ban államosították, a rend tagjai nem taníthattak többet, 1950-ben a rendet feloszlatták. (Rébay, 2002, 188-189. o.)

Ennek ellenére az iskola emléke tovább él sokak emlékezetében. Az emlékezetkutatások (*Németh és Szabolcs, 2001; Assmann, 2018; Nora, 2010; Szabolcs, 2001; Bartlett, 1932/1985; Halbwachs, 1992* etc.) közül kiemelem *Jan Assmann (2018) kulturális emlékezet* fogalmát, mely a következő összetevőkből áll: *Mimetikus emlékezet* a cselekvések utánzásával (pl. játék); *a tárgyakban megnyilvánuló emlékezet; kommunikatív emlékezet*, amely a közelmúlt elbeszélését jelenti; *kulturális emlékezet*, mely az előbbi három ötvözete. A dolgozatban mind a három emlékezet egy-egy szegmense feltárul. A mimetikus emlékezet, egy csak a Sacré Coeurben játszott különleges bújócska változat, valamint az iskola szakrális tereihez fűződő mindennapi rituálék leírásán keresztül. A kommunikatív emlékezet az egykori növendékek interjúin keresztül mutatkozik meg, valamint a tárgyakban megőrzött emlékezet az emléklapokban, kitüntetésekben etc. tárul fel.

A *kvalitatív metodológia* releváns elemeinek felvázolásaként különböző kutatásokat mutatok be, egyebek közt a biográfiai kutatást (*Sarantakos, 1993*). Kvalitatív kutatásról lévén szó, a vonatkozó elméletekre a disszertáció egyes fejezeteiben a szóban forgó téma elemzésekor térek ki.

Az interjúkutatás (*Seidman, 2002; Kvale, 2005; Sántha, 2006; etc.*). módszertani kérdései között foglalkozom az interjúk átírásának problémáival is. Ezek enyhítésére, forrásközlésként három értékes visszaemlékezést adok közre a mellékletben: *Ádám Márta (2003): Képek a börtönéletből.* (kézirat); *Ádám Márta (2005): Kaleidoszkóp.* (kézirat); *Éva Növér (2019): „Mozgásművészet” vagy „Tánc”.* (kézirat)

Az elsődleges források felkutatása (*Kéri, 2001*) az alábbi lelőhelyekre irányult:

i. Visszaemlékezések, iskolai értesítők, fénykép források (lelőhely: OPKM, FSZEK, Piarista Levéltár, Országgyűlési Könyvtár, magángyűjtemények), tárgyi emlékek

ii. levéltári források

Budapest Főváros Levéltára (HU BFL), Archivi Generali Società del Sacro Cuore, Roma (AGSSC), Society of The Sacred Heart England and Wales Provincial Archives, Roehampton University, London.

Az alkalmazott módszerek: családi háttér ábrázolására és elemzésére genogram, félig strukturált kvalitatív interjú (13 résztvevővel), néhány kérdésben narratív interjú, az interjú átírására fenomenológiai módszer tartalmi redukcióval. Az interjúk kutatás Kvale-féle lépéseit követve: „1. tematizálást, 2. tervezést, 3. interjúzást, 4. átírást, 5. elemzést, 6. felülvizsgálatot, 7. beszámolót”. (Kvale, 2005. 91.o.)

A minta

Résztvevőim a Magyar Sacré Coeur Növendékek Egyesületének tagjai. Kvalitatív mintavétel-kiválasztási stratégiák közül a *Hólabda mintavételt* alkalmaztam. 13 résztvevő válaszolt az interjú kérdéseire. Az egyesületen kívüli Sacré Coeur növendékek száma nem ismert, nem lehet őket elérni.

Név, (státus) b=bejáró, fb= félbentlakó, bl=bentlakó	Ajtósi (P), Mikszáth (S)	SC elemi iskola	SC általános iskola	állami általános iskola	SC gimnázium	állami gimnázium
Ádám Márta, (fb, bl)	S	'37-'41 1-4.			'41-'48 I-VII.	'48-'49 VIII.
Bajor Ervinné Legeza Mária, (bl)	S				'40-'42 III-IV.	
Bartha Genovéva, (bl)	S	'39-'43 1-4.			'43-'48 I-V.	'48-'49 VI.
Éva Nővér, (fb, bl)	S				'45-'48 VI- VIII.	

Dr. Szász Jánosné Frank Mária, (fb, b)	S				'38-'45 II-VIII.	
Jálics Isa (bl)	S				'36-'44 I-VIII.	
Judit néni (b)	P				'45-'48 V-VII.	'48-'49 VIII.
Dr. Szalai Lajosné Kohl Éva (b)	S	'34-'38 1-4.			'38-'46 I-VIII.	
Dr. Korossyné Korossy Mária (b, fb)	S	'36-'40 1-4.			'40-'48 I-VIII.	
Dr. Pálosi Marietta (b)	P		'46-'48 5-6.	'48-'49 7.		
Pretsch Mária (bl)	S				'46-'48 V-VI.	'48-'49 VII.
Rochlitzné Dr. Salacz Edina (b)	S	'43-'46 1-3.	'46-'48 4-5.	'48-'49 6.		
Somogyi Ferencné Hegedűs Éva (b)	S	'42-'46 1-4.	'46-'48 5-6.	'48-'49 7.		

1. táblázat A résztvevők Sacré Coeur iskolákban töltött évei, és státusa az egyes iskolatípusokban

A források kritikája utáni, az interjúk alapján élettörténeti elemzést és tematikus elemzést alkalmaztam valamint leíró elemzést, ikonológiai elemzést az iskola taneszközeiről, és ezek feltételezett vagy valós nevelő hatásairól.

A kutatás időszerűségét az adja, hogy napjainkban újra teret hódítanak az egyházi iskolák, és várható hasonló funkciójú, társadalmi elit csoportok gyermekeinek nevelését is célul kitűző iskolatípus létrejötte is. Az oktatási paletta ily módon történő

kiszélesedése miatt az érdeklődés megnövekedhet a múltban sikeresen működő iskolai példák iránt is. Ha fontos számunkra az akkori iskolák növendékeinek hangja, személyes nézőpontja, a 24. órában kezdünk neki a kérdésnek.

A kiválasztott résztvevők bemutatása után legfontosabb történeteikből összeálló *élettörténetek* kaptak helyet. Az idézetek egyfelől a McAdams-féle élettörténet-modellnek megfelelő élmények, *nukleáris epizódok*, másfelől pedig az interjúkérdésekre kapott válaszokból kiemelt részletek. A családi vezérfonalakat és a szimbolikus család hatásrendszerét is itt elemzem, valamint a genogram és generációkon átívelő értékátadás folyamatát (multigenerational transmission) is. (Boreczky és mtsai, 2007; Boreczky, 2004; McGoldrick, Gerson, és Petry, 2008; Tóth, 2006; Szondi, 1973)

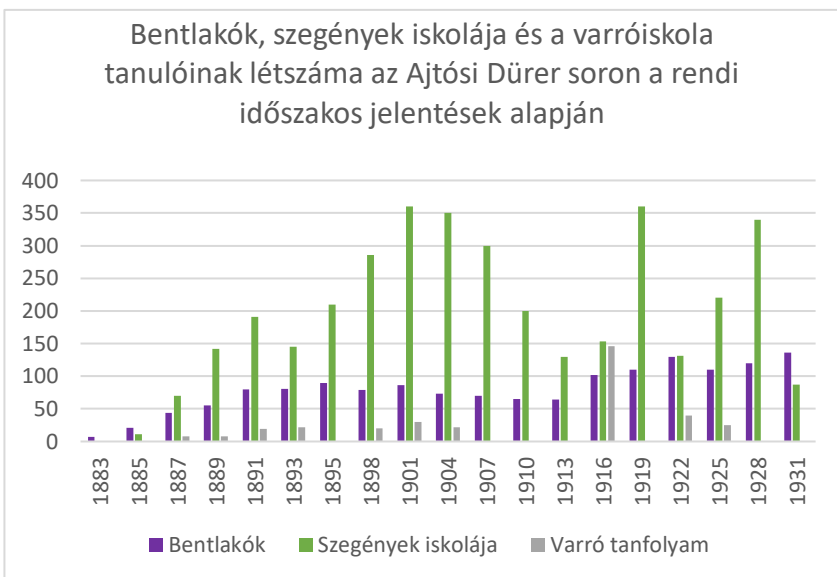
A *Tanítás, tanulás* c. 5. fejezetben elsősorban elsődleges forrásokat, *dokumentumokat* használva mutatom be az iskola tantárgyi és az adott korban korszerűnek tekinthető módszertani újdonságait. A *Nevelés eszközei* címet viselő 6. fejezetben a tematikus feldolgozás eredményeiből kiemelve a Sacré Coeurben kapott személyes törődés különböző előfordulásait idézem fel. (Nyíri, 1984; Mikonya, 2000; Kolvenbach, 1997)

A 7. fejezetben a *Beszédes falak, sokatmondó játékok* c. részben elsőként az iskolai történeteket határoló fizikai tereket, és a terekre jellemző rituálékat követjük nyomon növendékek visszaemlékezésein keresztül. Egy rövid ideig elidőzünk az iskola egyik teréről készült fényképpárnál, és képelemzés segítségével fedjük fel a terekbe rejtett nevelési célokat. A csak a Sacré Coeurben játszott játék kapcsán annak egy profán jelentésén túli mélyebb értékét is felfedjük, Justné Kéry Hedvig magyarázatának felhasználásával. (Boreczky, 1997; Jeney, 1969; Németh, 1997; Justné, 1975; Eliade, 1999; Endrei és Zolnay, 1986; Panofsky, 1984; etc.)

Az iskola felszámolását eredményező államosítást a visszaemlékezéseken túl levéltári források segítségével tárom fel a dolgozat 8. fejezetében, majd a Kitekintés... c. záró részben a mára fokozatosan átalakuló rend londoni iskolái közül mutatok be egyet részletesebben, kettőről pedig egy-két gondolatot idézek.

III. A kutatás főbb eredményeinek összefoglaló ismertetése

„*Nekünk minden néposztálynak kell szolgálnunk*” idézi a rend alapítóját Molnár János (1885. 276. o.). Az iskola tanulóinak társadalmi összetételére és családi hátterére vonatkozóan, az iskola minden társadalmi osztályt szolgálni kívánó céljának megfelelően, a felsőbb társadalmi rétegekből származók valamint a középosztálybeli gyermekek az Ajtósi Dürer soron elhelyezkedő iskolatömbben tanulhattak, a Mikszáth téri Sophianum pedig a középosztály gyermekeit fogadta. A gimnáziumba járók szülei legnagyobb mértékben és idővel is növekvő létszámban a tisztviselők és az értelmiségiek voltak. Legfontosabbnak azonban az elfelejtett „szegények iskolájá”-ról vagy külső elemi iskoláról készült létszámadatot tartom, melyről az adatokat Barbara Vesey levéltáros (Society of The Sacred Heart England and Wales Provincial Archives) gyűjtötte ki számomra a magyarországi rendház Londonba küldött éves jelentéseiből.

2. ábra Bentlakók, szegények iskolája és a varróiskola létszáma az Ajtósi Dürer soron.

Élettörténeti elemzés

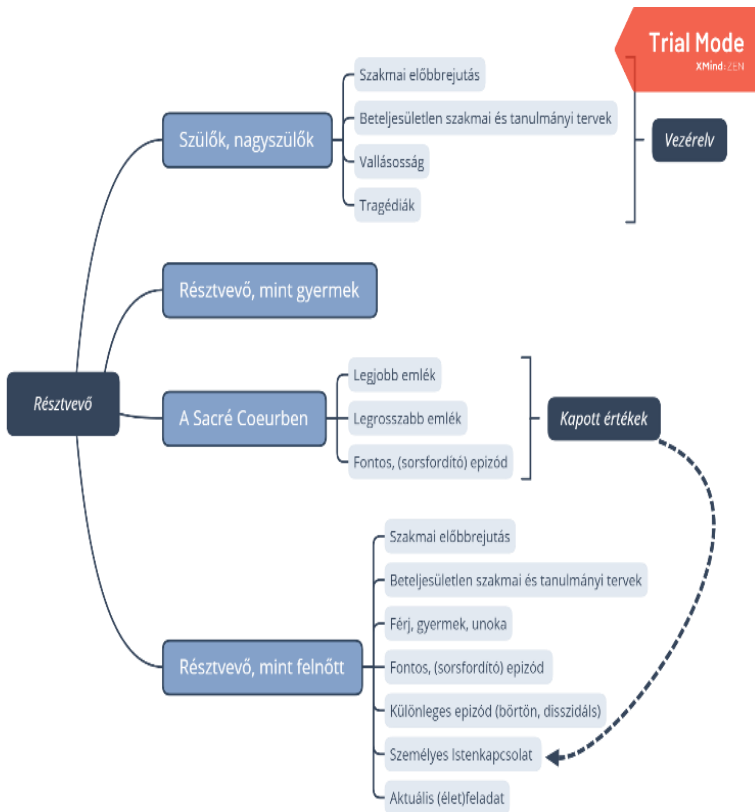
A résztvevő családjáról, a szülők, nagyszülők szakmai életútjaira, iskolai végzettségére, vallására kérdező kérdések kapcsán, a benne felidéződött emlékek, általam legfontosabbnak vélt részét idéztem. A résztvevők a családtagok tanulmányi és szakmai életútján kívül a családot sújtó tragédiákat, korai haláleseteket, államosítással, háborúval kapcsolatos történeteiket is felidéztek, valamint a szüleikről is adtak jellemzést. A család vallásossága, egyúttal ideológiai háttere is a legtöbb résztvevőnél említésre került (*Erikson 1993*). Ezen történetekből a családra jellemző vezérelveket (*Boreczky és mtsai, 2007*), a család megküzdési stratégiáit (*Duke, 2005*), valamint genogramokon is ábrázolható, generációkon átívelő értékátadás (*McGoldrick, Gerson és Petry, 2008*) különböző

eseteit és néhány esetben a szimbolikus család hatásrendszerét (Boreczky, 2004) próbáltam felvázolni.

A családi vezérfonalak és az iskolai normák összhangban voltak, különösen az istenhit kapcsán, a család megküzdési stratégiáiban, a külső kontrollra, Istenre történő ráhagyatkozásban. De a mindenben, akár a családi tragédiákban is, értelmet kereső és találó elv is sok résztvevőnél felbukkan családi vezérelvként is.

Jellemző élettörténeti elem a résztvevők családjainak különböző mértékű *deklasszálódása*, valamint a résztvevők és szüleik meghíúsult továbbtanulási szándékai. Ennek ellenére a résztvevő nők többnyire középvezetők lettek, életpályájuk minden esetben *emelkedő*. Az iskola által megerősített családi kultúra (értékek, megküzdési módok stb.) jelentette erőforrás ebben valószínűsíthetően jelentős szerepet játszott.

Az iskoláról szóló legfontosabb történetek: a gyönyörű ünnepek, a beszédről való sokszori lemondás, az elcsendesedés, elmélyülés, a nővérek egyéni törődése, az elhívás (egy szerzetes, egy szerzeteshez közeli életet élő a résztvevők között) mind ugyanezt erősíti, az *istenkapcsolat elmélyülését*, elmélyítését. A Sacré Coeur rend legfontosabb hatása a növendékekre az istenkapcsolat elmélyülésében nyilvánul meg, melynek egyik legfontosabb eredménye az akarat, a kitartás, adott helyzetben az erőfeszítés és a közösségért való odaadás.

2. ábra Összefoglaló fogalomtérkép³

Ez utóbbi mind a *növendékek élettörtéiben megjelenő közösségi beállítódásból (communio), mind az emlékezetközösség működéséből* kitűnik. A belsővé lett istenkapcsolat tartást adóan végigkíséri az egykori növendékek életét. Az iskola hatása nyomon követhető az egykori növendékek rendbe való belépésének szándékánál is.

³ Az XMind szoftver próbaverziójának felhasználásával készült. Letöltés: 2019.01.18 <https://www.xmind.net/download/>

Tematikus elemzés

A rend iskoláiban lehetőség szerint reform törekvéseket is alkalmaztak, pl. munkáltató tanulás, vagy mozgásművészet.

A „*Cura personalis*”, azaz a személyes törődés rendszeresen felbukkanó epizódjainak feltárását, mint a kutatás egyik legfontosabb eredményét külön is kiemelem. A másik fontos eredmény az iskolai éveken túlmutató szoros diák, nővér, tanár és szülő közötti kapcsolati hálóval rendelkező *emlékezetközösség* működésének feltárása.

Az iskola nevelőeszközeihez tartozik annak természetes és épített környezete, de a bújócska játék, csak a Sacré Coeur rend iskoláiban játszott, változata is, hiszen hatékonyan támogatják, kiegészítik a nevelési célokat.

Végezetül kiemelem a rend szabályzatában is megfogalmazott elvet, „*Legközönségesebb foglalkozásait is természetfölötti indokokból kell végeznie, hogy fensőbb, isteni alakítás kinyomatát viseljék azok magukon.*” idézi a Sacré Coeur szabályzat tervét Molnár (*Molnár, 1885. 138. o.*), mely szerint a *növendékeknek magasabb értelmet, értéket kell keresni, találni a legkisebb dologban is, értékessé, értelmessé tenni minden apró tettüket, mely a közösségi létben, a másokért való odaadásban gyakorolható.*

A teremtett világ bármely apró szegletében észrevenni bármilyen értéket, szépséget, hasznosságot, keresni a néha rejtőzködő emberi jót, testi és lelki érzékszerveinket kiélesíteni a körülöttünk lévő világ jelentésekkel teli érzékelésére, mindenkor jó érzéssel tölt(het) el. Másrészt, a mi vagy mások megváltoztathatatlan szenvedésében magasabb értelmet találni megóvhat az összeomlástól.

Tetteinket magasabb értelemmel, értékekkel, célokkal akkor ruházhatjuk fel, ha a közösségi javára tudjuk azokat fordítani. A Sacré Coeur növendékeknél a krumplinovéna jól

példázza ezt. Lemondani a beszélgetésről, azért, hogy egy rászorulóknak több krumpli jusson. A nehezen betartható lemondás értékkel telítődik, örömmel tölt el. A saját hibáink leküzdése is csak lemondások árán valósulhat meg, de a meggyőződés, hogy ezen változtathatunk, összecseng Carol Dweck (2015), a ma oly népszerű growth mindset, azaz növekvő vagy fejlődési szemléletmód fogalmával, mely szerint képesek vagyunk fejlődni, ha hiszünk a lehetőségében, az erőfeszítések hatásában, majd ténylegesen időt és energiát áldozunk a rossz tulajdonság megváltoztatására.

Mindezek az iskola máig tartó hatásáról tanúskodnak, mely az emlékezet és az emlékezetközösség közti kapcsolat számos formájában is megmutatkozott. Többen megőrizték naplóikat, de megőriztek viaszfüggőt, szobrot, kongregációk medalionjait, sapka vagy nyakkendőjelvényt, kitüntetések szalagjait, olyan asztaldíszeket, szentképeket, hímezéseket, melyeket a nővérektől, vagy egymástól kaptak. Papír alapú dokumentumokat, fényképeket, tankönyveket, füzeteket, bizonyítványokat, emlékkönyvet. Jellemzően azonban ezzel nem ér véget az emlékek „tára”. Olyan újságcikkeket is gyűjtenek, félretesznek, mely az iskolájukhoz, vagy a rend más iskolájához bármilyen módon köthető.

Az emlékezetet őrző, megtartó egyéni emléktárgyaknak is van szerepük az emlékezetközösség alakulásában, fontosabb azonban, ahogy a mások történetei a „mi” történeteinkké válnak, a kollektív emlékezet részeivé lesznek, vagy ahogy a közös ünnepek, szertartások fenntartják az összetartozást. A Sacré Coeur növendékek esetében ennek egyik legfontosabb fóruma a Cor Unum újság, melyben rendszeresen megjelennek a növendékek visszaemlékezései, illetve mint egy élő közösség, reflektálnak a ma eseményeire, minden egyes lapszámmal erősítve a csoportidentitást, és konzerválva, terjesztve a közösség saját történeteivé alakuló visszaemlékezéseket. Minden hónap első szerdáján találkoznak, ahol szintén helye van

a közös feladatokon kívül, a történeteknek. Két sajátos ünnepük van, melyek szintén a találkozások szinterei, közös miséken ilyenkor vesznek részt ugyanazon a templomban, a Sophianum melletti Krisztus Király Kápolnában. A halottaikról a Cor Unum újságban és az értük felajánlott szentmiséken emlékeznek. Sok szempontból a szerzetesi közösség lazább hasonmásai. Kapcsolatban vannak egymással, bár nem élnek együtt, de halálukig Ancienek maradnak. Mi több nemcsak a magyarországi, de a világ összes Ancienjével egy közösséget képeznek, az Ancienek közösségei egymással is kapcsolatban állnak. Az újságjaikat mindenütt Cor Unumnak nevezik.

IV. A disszertáció témakörében született publikációk

Valentné Albert Éva (2013): Beszédes falak a Sacré Coeurben. In: Fehér Ágota, Fülöpné Erdő Mária, Mészáros László (szerk.): „*Gravissimum educationis*” A keresztény nevelés feladatai és kihívásai a harmadik évezred elején. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác. 284-294. (konferenciakötet)

Valentné Albert Éva (2014a): A játék profán oldalán túl. In: Fehér Ágota, Fülöpné Erdő Mária, Mészáros László (szerk.): „*In Caritate Perficias*”: A keresztény nevelés mint társadalmi érték. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác. 280-288. (konferenciakötet)

Valentné Albert Éva (2014b): A természetes és az épített környezet nevelő hatása: Sacré Coeur – Budapest, New School – Abbotsholme. *tani-tani online: nyitott pedagógiai blog*. 1-26. http://www.tani-tani.info/sites/default/files/kornyezet_0.pdf

Valentné Albert Éva (2015): A természetes és az épített környezet nevelő hatása. In: Fehér Ágota, Fülöpné Erdő Mária, Mészáros László (szerk.): "*Per Artes ad Jesum*": A keresztény nevelés és a művészetek értékteremtése. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác. (konferenciakötet) 261-270.

Valentné Albert Éva (2016): A "Cura Personalis" elve Sacré Coeur növendékek iskolai narratívumaiban. In: Fehér Ágota, Fülöpné Erdő Mária, Mészáros László (szerk.): "*Et misericordia motus est*": Az irgalmasság és az igazságosság a keresztény nevelésben. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác. (konferenciakötet) 327-345.

Valentné Albert Éva (2016): A cura personalis elve a Sacré Coeur növendékeinek iskolai narratívumaiban. *Katolikus Pedagógia: Katolikus Pedagógiai Tanszéki Folyóirat / Nemzetközi Neveléstudományi Szakfolyóirat*, 5. 1-2. sz. 72-87.

Valentné Albert Éva (2017): Két kép – két iskola. In: Fehér Ágota, Fülöpné Erdő Mária, Mészáros László (szerk.): „...*et vocavit vocatione sua sancta*”: *A pedagógiai hivatás a keresztény nevelésben*. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác. 409-417. (konferenciakötet)

Valentné Albert Éva (2018): Két kert – két iskola. In: Fehér Ágota, Fülöpné Erdő Mária, Mészáros László (szerk.): „... *in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi*” *A nevelési értékek és a tudás szerepe a keresztény pedagógiában*. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác. 318-328. (konferenciakötet)

V. Bibliográfia
a. Szakirodalom

Assman, J. (2018): *A kulturális emlékezet - Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest.

Bartlett, F. C. (1932/1985): *Az emlékezés*. Gondolat, Budapest.

Boreczky Ágnes (2004): *A szimbolikus család*. Gondolat, Budapest.

Boreczky Ágnes - Földes Petra - Gyebnár Viktória – és Solymosi Katalin (2007): *Családok távolból és félközélelől*. Gondolat, Budapest.

Duke, M. P. (2005): *The Integrative Model of Family Reflexivity: An emergent interdisciplinary MARIAL perspective on family function and its application to the study of family adjustment*. The Emory Center for Myth and Ritual in American Life.
<http://wayback.archive-it.org-1017/20121217225939/http://www.marial.emory.edu/pdfs/Duke%20wp%2041.pdf> 2019.01.09 2:06

Dweck Carol S. (2015): *Szemléletváltás - A siker új pszichológiája*. HVG Könyvek, Budapest.

Eliade, Mircea (1999): *A szent és a profán*. Európa Könyvkiadó, Budapest.

Endrei Walter és Zolnay László (1986): *Társasjáték és szórakozás a régi Európában*. Corvina, Budapest.

Erikson, Erik H. (1993): *Childhood and Society*. Paladin Grafton Books, London.

Fénelon (1687/1936): *A leányok neveléséről*. Katholikus Középiskolai tanáregylet, Budapest.

Golnhofer Erzsébet-Szabolcs Éva (2005a): A gyermekkor narratívái. In Kelemen Elemér- Falus Iván (szerk.): *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*. Műszaki Kiadó, Budapest. 135-146.

Halbwachs, Maurice (1992): *On Collective Memory*. University of Chicago Press, Chicago.

Jeney Lajos, Tarján L., Rudnai Gy, Győri L. (1969): *Korszerű nevelési központok*. I. kötet. Budapesti Városépítési Tervező Vállalat, Budapest. 1969.

Justné Kéry Hedvig (1975): *Ősi és népi játékok élményfolyása és jelentőségük*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Kvale, Steinar (2005/1996): *Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba*. József Műhely Kiadó, Budapest.

Kéri Katalin (2001): *Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Kiss Áron (1891/2000): *Magyar gyermekjáték-gyűjtemény*. Holnap Kiadó, Budapest. Letöltés:

<http://mek.oszk.hu/10800/10818/10818.pdf> 2014. febr. 15. 10:00

Kollega Tarsoly István (1996-2000, szerk.): *Magyarország a XX. században*. (V.) Babits. Szekszárd. Letöltés:

<http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/1353.html> 2019.01.22. 1:27

Kolvenbach, Peter Hans (1997): Nevelni Szent Ignác szellemében. *Távlatok*, 1997/5. 37. sz. Letöltés:

http://www.tavlatok.hu/38elottiek/tavlatok37.htm#37OKTATA_S 2014.05.22. 10:00

McAdams, Dan P. (1988/2001): A történet jelentése az irodalomban és az életben. In: László János, Thomka Beáta

(szerk.): *Narratívák 5. Narratív pszichológia*. Kijarat Kiadó, Budapest. 157-174.

McAdams, Dan P. (revised: 2002): *Coding Systems for Themes of Agency and Communion*. Letöltés:

<https://www.sesp.northwestern.edu/foley/instruments/agency/>
2019.03.22 4:09

McAdams, Dan P. (revised: 2008): *The Life Story Interview*.
Letöltés:

<https://www.sesp.northwestern.edu/foley/instruments/interview/>
2019. január 10. 12:19

McGoldrick, M., Gerson R., és Petry S. (2008): *Genograms Assessment and Intervention*. (third ed.), W W Norton & Co., New York.

Mészáros István (2000): *A katolikus iskola ezeréves története Magyarországon*. Szent István Társulat, Budapest.

Mikonya György (2000): *A jezsuita tanügyi szabályzat*. Neveléstörténeti Füzetek 18. OPKM Kiadás, Budapest. Letöltés:
<http://nik.line.hu/MMbead/07tema/7tema-Jezsuita.pdf>
2014.05.22. 10:00

Molnár János (1885): *Jézus Szent Szívének diadala korunkban, feltüntetve tiszteletreméltó (venerabilis) Barat Zsófia, s az általa alapított, Jézus szent Szívéről nevezett (Sacré Coeur) zárdaszüzek történetében.*[Baunard Histoire Madame Barat c. műve nyomán]. Buzárovits Nyomda, Esztergom.

Németh András (1988): A Keresztes Nővérek zsámbéki tanítóképző intézete nevelési rendszerének sajátos vonásai. In: Kovács J. (szerk.): *Főiskolai Füzetek 7*. Zsámbék, 12-25.p.

Németh András (1997): Nevelés, gyermek, iskola. In: Németh András: *Nevelés, gyermek, iskola*. Boreczky Ágnes: A

gyermekkor változó szinterei. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

Németh András (2000): Fejezetek a katolikus tanárképzés történetéből. *Vigília*, 2000. május, 328-337.p.

Németh András és Szabolcs Éva (2001): A neveléstörténeti kutatások főbb nemzetközi tendenciái. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk.): *Tanulmányok a neveléstudomány köréből.* Osiris Kiadó, Budapest. 46-77.

Nora, Pierre (2010): *Emlékezet és történelem között.* Napvilág Kiadó, Budapest.

Nyíri Tamás (1984): A gyermek az antropológia szemszögéből. *Vigília*, 1984. 9. sz. 651-660.

Panofsky Erwin (1984): Ikonográfia és ikonológia. Bevezetés a reneszánsz művészet tanulmányozásába. In: Panofsky E.: *A jelentés a vizuális művészetekben,* Gondolat, Budapest. 284-307.

Pataki Ferenc (2001): *Élettörténet és identitás.* Osiris, Budapest.

Pukánszky Béla (2006): *A nőnevelés évezredei. Fejezetek a lányok nevelésének történetéből.* Gondolat Kiadó, Budapest.

Puskely Mária (1985): *Keresztény szerzetesség. Történelmi kalauz II.* Bencés Kiadó, Budapest.

Pusztai Gabriella (2004): *Iskola és közösség Felekezeti középiskolák az ezredfordulón.* Gondolat Kiadó, Budapest.

Rébay Magdolna (2002): A Sacré Coeur Magyarországon 1883-1950. In: Fejérdy Gergely (szerk.): *Tanulmányok fél évezred magyar történelméből.* PPKE BTK Történelemtudományi Intézet és Pázmány Péter Történész Kör, Piliscsaba. 164-196.

Rébay Magdolna (1998): *A Szent Szív Társaság / Sacré Coeur / Magyarországon. A rend működése, a két budapesti intézet*

története. Szakdolgozat. Kézirat. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba.

Ricoeur, Paul (1997/1999): Emlékezet – felejtés – történelem. In: Thomka Báta, N. Kovács Tímea (szerk.): *Narratívák 3. A kultúra narratívái.* Kijárat Kiadó, Budapest. 51-67.

Sarantakos, S. (1993): *Social Research.* Macmillan, London.

Sántha Kálmán (2006): *Mintavétel a kvalitatív pedagógiai kutatásban* - Kutatás-módszertani Kiskönyvtár. Gondolat Kiadó, Budapest.

Seidman, Irving (2002/1998) *Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer.* Műszaki könyvkiadó, Budapest.

Silverman, D. (2001): *Interpreting qualitative data. Methods for analysing talk, text and interaction.* London: Sage

Szabolcs Éva (2000): Deduktív (analitikus) jellegű kutatások. In: Falus Iván (2000): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe.* Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Szabolcs Éva (2001): *Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában.* Pedagógus könyvek/Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Tóth Borbála (2006): *Családfánk - sorsunk rejtett mintázata.* Kairosz Kiadó, Budapest.

Tóth Mike (1904): *Szerzetes rendek és társulatok Magyarországon.* Jukcsó Antal Könyvnyomda. Kalocsa.
Letöltés: <http://real-eod.mtak.hu/5139/1/000901045.pdf> 2018. július 27. 09:21.

